

Įspėjimas investuotojams dėl investavimo į išvestines finansines priemones ir prekybos internetinėse prekybos platformose

Turbūt daugelis yra sulaukę pasiūlymo greitai ir lengvai pasipelnyti prekiaujant „valiutų poromis“, „tauriųjų metalų poromis“, „žaliavų poromis“, „opcionais“ ir pan. Pasiūlymas pateikiamas kaip ypač patrauklus, nes prekybai siūloma suteikti finansinį svertą, todėl investuotojas turi sumokėti tik dalį sandoriui sudaryti reikiamos sumos, kurios pavadinimas gali skirtis priklausomai nuo paslaugos teikėjo, pvz., marža, depozitas, finansinis užstatas, garantinė įmoka ir pan.

Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į gautus nukentėjusių asmenų skundus, rekomenduoja prieš priimant sprendimą pasinaudoti minėtais pasiūlymais visų pirma atsakingai įvertinti rizikas, kurios gali lemti dalies ar visų investuotų lėšų praradimą.

Pastaruoju metu Lietuvos bankas stebi suaktyvėjusią veiklą įvairių subjektų, siūlančių galimybę prekiauti internetinėse prekybos platformose sudarant sandorius dėl valiutų, tauriųjų metalų, akcijų ir kitų rūšių turto kainų skirtumo (angl. *contracts for difference, CFD*), *Forex (FX)* išankstiniais sandoriais (angl. *FX forwards*), neatidėliotiniais valiutos keitimo sandoriais (angl. *rolling spot contracts*), dvinariais pasirinkimo sandoriais (angl. *binary options*) ir kitomis išvestinėmis finansinėmis priemonėmis.

Lietuvos bankas, siekdamas užtikrinti sąžiningą, atvirą ir efektyvų finansinių priemonių veikimą ir investuotojų interesų apsaugą, įspėja apie pavojus ir riziką, susijusią su prekyba minėtomis priemonėmis.

Kertiniai dalykai, kuriuos turi įvertinti asmuo, ketinantis pradėti investuoti į išvestines finansines priemones, yra šie:

- investicinio produkto ir su juo susijusios rizikos supratimas ir galimybė prisiimti nuostolius;
- paslaugų teikėjo pasirinkimas;
- rinkodaros priemonės;
- prekyba internetu.

Investicinio produkto ir su juo susijusios rizikos supratimas ir galimybė prisiimti nuostolius

Investavimas išvestinių finansinių priemonių rinkoje visų pirma yra rizikingas dėl šiose rinkose sudaromų sandorių ir finansinių priemonių sudėtingumo, jų kintamumo, finansinio sverto taikymo ir tikimybės prarasti dalį, o kai kuriais atvejais ir visas savo investuotas lėšas.

Pažymėtina, kad prekyba išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, ypač naudojant finansinį svertą, yra skirta tik profesionaliesiems klientams arba itin didelę patirtį turintiems neprofesionaliesiems investuotojams, suprantantiems produkto esmę ir su juo susijusias rizikas. Tačiau, nepaisant to, reklaminiuose pranešimuose išvestinėmis finansinėmis priemonėmis siūloma prekiauti ir nepatyrusiems neprofesionaliesiems klientams. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad įvairiuose reklaminiuose siūlymuose nurodomas tikėtinas pelnas ne visiškai atskleidžia susijusią riziką, tokia rizika netinkamai nurodoma arba apie ją išvis neužsimenama.

Naudojant įvairius reklamos būdus ir rinkodaros priemones internete, žiniasklaidoje, renginių ar mokymų metu ir pan. potencialiems klientams rekomenduojama registruotis prekybos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis tarpininkų svetainėse, atsisųsti prekybai reikalingas prekybos platformas (pvz., įvairios *MetaTrader* versijos), siūloma iš pradžių pabandyti prekiauti atsidarius demonstracines sąskaitas, o vėliau atsidaryti tikras prekybines sąskaitas, pervesti prekybai reikalingas pinigines lėšas ir pradėti tikrą prekybą.

Šioje rinkoje labiausiai paplitusi prekyba jau minėtais susitarimais dėl skirtumų (toliau – CFD), todėl ją aptarsime išsamiau.

Kas yra CFD?

CFD yra sudėtingi produktai, paprastai naudojami spekuliaciniais tikslais. Perprasti šių produktų specifiką gali būti ypač sudėtinga.

CFD yra „pirkėjo“ ir „pardavėjo“ susitarimas sumokėti skirtumą tarp pagrindinio turto (akcijų, valiutų, biržos prekių, tauriųjų metalų, indeksų) pradinės kainos ir jo kainos sandoriui pasibaigus.

Dažniausiai CFD yra su finansiniu svertu susiję produktai. Klientui sudaromos sąlygos dalyvauti finansinių priemonių ar kito turto rinkoje įnešant tik dalį pinigų sumos (maržą), kuri nustatoma atsižvelgiant į bendrą CFD sandorio vertę. CFD sudaro sąlygas investuotojams pasinaudoti pagrindinio turto, dėl kurio sudaromas CFD, kainų kilimu (taikant „ilgąją poziciją“) arba kainų kritimu (taikant „trumpąją poziciją“).

Pabaigus sandorį klientui sumokamas CFD ir (arba) pagrindinio turto sandorio „užbaigimo“ ir „sudarymo“ vertės skirtumas arba klientas pats jį sumoka. Jeigu skirtumas yra teigiamas, CFD teikėjas klientui sumoka susidariusį skirtumą. Jeigu skirtumas neigiamas – klientas šį skirtumą sumoka CFD teikėjui.

Atrodytų, kad CFD panašūs į labiausiai paplitusias investavimo priemones, pvz., akcijas, tačiau jie iš esmės skiriasi, nes klientas niekada faktiškai neperka ir neturi nuosavybės teisių į turimą, dėl kurio sudaromi CFD.

Pažymėtina, kad investuotojus gali klaidinti kitais pavadinimais pavadinti rinkoje paplitę produktai („valiutų poros“, „tauriųjų metalų poros“, „žaliavų poros“ ir pan.), kurie atitinka pirmiau minėtus CFD požymius, todėl jie turėtų būti priskirti reguliavimo sričiai (plačiau žr. skyriuje „Paslaugų teikėjo pasirinkimas“).

CFD veikimo pavyzdys

Klientas mano, kad akcijos, kuriomis prekiaujama biržoje (A akcijos), yra nepakankamai įvertintos ir jų kaina ateityje kils. Klientas nusprendžia nusipirkti CFD dėl 4 000 vienetų A akcijų, kai akcijų CFD vieneto kaina yra 10 EUR. Todėl kliento „pozicija“ yra 40 000 EUR (4 000 x 10 EUR). Klientui nereikia mokėti 40 000 EUR: mokėtina suma priklausys nuo maržos (pinigų sumos), kurios reikalauja CFD teikėjas. Jeigu CFD teikėjas, pvz., reikalauja 5 proc. maržos (finansinis svertas šiuo atveju yra 20), tai mažiausia kliento pradinė įmoka bus 2 000 EUR (40 000 EUR x 5 proc.). Pelnas, kurį klientas gaus investavęs šią pradinę įmoką, priklausys nuo akcijų A kainos rinkoje tą dieną, kai klientas nuspręs uždaryti savo poziciją (t. y. parduos CFD).

Jeigu A akcijos kaina sumažėja 5 proc. (nuo 10 EUR iki 9,5 EUR), o finansinis svertas yra 20, klientas praras visą savo pradinę maržos įmoką (–100 proc.), t. y. 2 000 EUR. Jeigu A akcijos kaina sumažėja 10 proc. (nuo 10 EUR iki 9 EUR), o finansinis svertas yra 20, klientas praras ne tik pradinę savo įmoką (2 000 EUR), bet ir turės sumokėti CFD teikėjui dar 2 000 EUR (maržos vertės išlaikymo prievolė), jeigu norės, kad jo sandoris galiotų toliau.

Vadinasi, patirti nuostoliai gali būti didesni už kliento pradinę maržos įmoką. Pavyzdys pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė.

A akcijos kaina (EUR)	A akcijos graža (proc.)	Investuotojo pelnas / nuostolis (EUR)	Investuotojo gaunama graža (proc.)
7,5	-25	-10000	-500
9,0	-10	-4000	-200
9,5	-5	-2000	-100
9,9	-1	-400	-20
10,0	0	0	0
10,1	1	400	20
10,5	5	2000	100

Išlaidos

Labai svarbu įvertinti tai, kad prekyba CFD taip pat yra susijusi su kitomis įvairaus pobūdžio išlaidomis, kurios turės poveikį investicijų gražai. Visų pirma CFD teikėjams yra mokami komisiniai mokesčiai. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad vieni CFD teikėjai prašo sumokėti bendrą komisinį mokestį, o kiti komisinį mokestį taiko kiekvienai sandorio operacijai (t. y. sandorio sudarymui ir jo pabaigai).

Prekyba CFD taip pat gali būti susijusi su dienos ir nakties pozicijų finansavimo išlaidomis, sąskaitos tvarkymo mokesčiais ir kitais mokesčiais (priklausomai nuo jurisdikcijos, kurioje yra prekiaujama ir kurioje veikia CFD teikėjas). Minėtas išlaidas gali būti sudėtinga apskaičiuoti ir įvertinti jų dydį.

Pagrindiniai investavimo į CFD rizikos veiksniai

CFD, ypač tuo atveju, kai naudojamas didelis finansinis svertas, yra susiję su labai didele rizika (kuo didesnis CFD finansinis svertas, tuo didesnė rizika prarasti investuotas lėšas). CFD nėra tipiniai produktai. Įvairūs CFD teikėjai taiko skirtingas sąlygas ir mokesčius. Todėl CFD paprastai nėra tinkamas produktas daugumai neprofesionaliųjų investuotojų.

Galimybę prekiauti CFD investuotojas turėtų svarstyti tik tuomet, jeigu siekia spekuliuoti, visų pirma trumpuoju laikotarpiu, arba jeigu nori apsaugoti jau turimą savo investicijų portfelį nuo galimų nuostolių, taip pat jeigu turi daug patirties prekiaudami, visų pirma nepastoviose rinkose, kai kaina smarkiai svyruoja, ir gali sau leisti patirti tam tikro dydžio nuostolius.

Laiko įtaka

CFD nėra tinkami ilgalaikiam investavimui (principas „pirk ir laikyk“). Prekiaujant CFD būtina trumpuoju laikotarpiu (minučių, valandų, dienų tikslumu) nuolat stebėti rinką. Net ir per naktį laikant atidarytą poziciją kyla didesnė rizika ir patiriamos papildomos išlaidos.

Dėl akcijų rinkos ir kitų finansinių priemonių rinkų nepastovumo ir papildomo investicijoms taikomo finansinio svarto gali greitai pasikeisti bendra investavimo situacija. Norint suvaldyti kylančią riziką arba įmokėti papildomą maržą, kartais būtina imtis skubių veiksmų.

Todėl investuotojas, neturintis užtekinai laiko reguliariai stebėti savo investicijas, neturėtų prekiauti CFD.

Likvidumo rizika

Likvidumo rizika daro įtaką investuotojo galimybėms prekiauti. Tai reiškia, kad ne visuomet yra galimybė prekiauti CFD ar turtu norimu laiku (siekiant apsisaugoti nuo nuostolių arba gauti pelną).

Be to, marža, kurią klientas turi įmokėti į CFD teikėjo sąskaitą, kas dieną perskaičiuojama iš naujo, atsižvelgiant į jo turimų CFD pagrindinio turto vertės pokyčius. Jeigu dėl šio perskaičiavimo (perkainojimo) CFD pagrindinio turto vertė, palyginti su ankstesne diena, sumažėja, klientas turi nedelsdamas CFD teikėjui sumokėti pinigus, kad atkurtų maržos poziciją ir padengtų nuostolius. Jeigu klientas negali sumokėti tokios įmokos, CFD teikėjas gali uždaryti jo atidarytas pozicijas savo nuožiūra, nepaisydamas to, ar klientas sutinka su tokiu CFD teikėjo sprendimu, ar ne. Nuostolius klientas turi padengti net ir tuo atveju, jeigu vėliau pagrindinio turto kaina pasiekia ankstesnę vertę. Kai kurie CFD teikėjai likviduoja visas kliento CFD pozicijas, jeigu jis neturi reikalaujamos maržos, net jeigu viena iš šių pozicijų atitinkamu metu yra pelninga.

Norint išlaikyti atvirą poziciją, klientui gali prireikti leisti CFD teikėjui savo nuožiūra nustatyti papildomus mokėjimus (kurie paprastai nuskaičiuojami nuo kliento kredito kortelės), kai to reikia siekiant užtikrinti maržos vertės išlaikymo prievoles. Todėl dinamiškoje ir nepastovioje rinkoje gali būti greitai išseiktas kredito kortelės limitas.

Finansinio svarto rizika

Finansinio svarto naudojimas gali lemti ne tik galimo pelno padidėjimą, tačiau ir didelius galimus nuostolius.

Kuo mažesnis maržos reikalavimas, tuo didesnis finansinis svartas ir didesnė tikėtinų nuostolių rizika tuo atveju, jeigu rinkos pokyčiai būtų nepalankūs. Kartais taikomos itin mažos maržos, pvz., 0,5 proc. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad naudojant prekybai finansinį svartą kliento patirti nuostoliai gali būti didesni už pradinę įmoką ir jis gali prarasti daugiau pinigų, nei iš pradžių investavo.

Nuostolio riba

Norėdami riboti patiriamus nuostolius, dauguma CFD teikėjų siūlo klientams galimybę pasinaudoti nuostolio riba (angl. *stop loss*). Šios paslaugos esmė ta, kad pozicija automatiškai uždaroma, kai pasiekiamas kliento pasirinkta kainos riba. Tačiau kai kuriais atvejais nuostolio ribos nustatymas nėra veiksmingas, pvz., vykstant greitiems kainų pokyčiams arba uždarius rinką. Pažymėtina, kad nuostolio ribos naudojimas ne visada padeda išvengti nuostolių.

Vykdyimo rizika

Vykdyimo rizika yra susijusi su tuo, kad pirkimo–pardavimo pavedimai gali būti įvykdomi ne iš karto. Pavyzdžiui, nuo pavedimo pateikimo iki jo įvykdymo gali praeiti tam tikras laiko tarpas. Per šį laiko tarpą rinkoje jau gali būti įvykę klientui nepalankūs pokyčiai. Tai reiškia, kad kliento pavedimas nebus įvykdytas už tokią kainą, kokios jis tikėjosi.

Kai kurie CFD teikėjai leidžia klientui prekiauti net ir tuomet, kai rinka yra uždaryta. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad šių pirkimo–pardavimo pavedimų kainos gali labai skirtis nuo pagrindinio turto kainos rinkos uždarymo metu. Dažnai kainų skirtumas gali būti didesnis nei kainų svyravimas vykstant prekybai rinkoje.

Sandorio šalies rizika

Sandorio šalies rizika – tai rizika, kad CFD teikėjas (t. y. kita kliento sandorio šalis) neįvykdys įsipareigojimų ir negalės sumokėti kliento uždirbtų pinigų. Jeigu CFD teikėjas tinkamai neatskiria klientų lėšų nuo kitų savo lėšų ir patiria finansinių sunkumų, tuomet kyla rizika, kad klientas negalės atgauti jam priklausančių pinigų.

Kaip galite apsisaugoti?

Prieš priimant sprendimą prekiauti išvestinėmis finansinėmis priemonėmis reikėtų atidžiai perskaityti sutartį su paslaugų teikėju ir atsakingai įvertinti paslaugų teikimo sąlygas.

Taip pat prieš priimant sprendimą prekiauti reikėtų atkreipti dėmesį bent į šiuos aspektus:

- išlaidas, kurios yra susijusios su prekyba išvestinėmis finansinėmis priemonėmis;
- ar paslaugos teikėjas atskleidžia maržas, kurias jis taiko pirkimo–pardavimo pavedimams;
- kaip paslaugų teikėjas nustato išvestinių finansinių priemonių kainas;
- kas atsitinka, jeigu finansinės priemonės pozicija lieka neuždaryta tą pačią prekybos dieną, ar tokiu atveju yra taikomi papildomi mokesčiai;

- ar paslaugos teikėjas gali pakeisti arba iš naujo nustatyti kainą klientui jau pateikus pavedimą;
- ar paslaugos teikėjas vykdys pateiktus pavedimus net ir tuomet, jeigu pagrindinė rinka yra uždaryta;
- ar yra galiojanti investicijų ir (arba) indėlių draudimo sistema tuo atveju, jeigu kiltų ginčų, susijusių su kita sandorio šalimi arba kliento turtu.

Pažymėtina, kad asmuo, ketinantis investuoti į išvestines finansines priemones, privalo turėti specialių šios srities žinių ir patirties, jeigu jis nori teisingai įvertinti tokio pobūdžio investicijas ir suprasti prisiimamą riziką. Todėl rekomenduojame neprekiuoti finansiniais produktais, kurių nesuprantate. Siūlome atsakingai rinktis investicijas ir įvertinti galimybę patirti nuostolių dėl šių investicijų rizikingumo.

Apibendrinimas

Išvestinės finansinės priemonės yra sudėtingos, todėl nėra tinkamos visiems investuotojams.

Neinvestuokite pinigų, kurių negalite leisti sau prarasti.

Galimybę prekiauti išvestinėmis finansinėmis priemonėmis turėtumėte svarstyti tik tuo atveju, jeigu:

- turite didelę prekybos patirtį nepastoviose ir greitai kintančiose rinkose;
- puikiai suprantate šių rinkų veikimo principus, susijusius rizikos veiksniais ir patiriamas išlaidas;
- suvokiate, kad kuo didesnis finansinis svertas, tuo didesnė rizika;
- suprantate, kad pozicija gali būti uždaryta, nepaisant to, ar pritariate paslaugų teikėjo sprendimui uždaryti poziciją, ar ne;
- turite užtektinai laiko aktyviai valdyti savo investicijas.

Paslaugų teikėjo pasirinkimas

Informuojame, kad tiek Lietuvos bankas, tiek trečiųjų šalių priežiūros institucijos pastebi, jog padaugėjo šioje rinkoje veikiančių nelicencijuotų subjektų. Pažymėtina, kad išvestinės finansinės priemonės teisės aktų nustatyta tvarka yra laikomos finansinėmis priemonėmis, o jų siūlymas ir tarpininkavimas sudarant sandorius – investicinėmis paslaugomis.

Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikoje teikti investicines paslaugas gali tik finansų maklerio įmonės, turinčios priežiūros institucijos (toliau – Lietuvos bankas) ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės priežiūros institucijos išduotą finansų maklerio įmonės licenciją, taip pat Lietuvos Respublikoje ar kitoje valstybėje narėje licencijuotos kredito įstaigos, jeigu kredito įstaigos licencija suteikia teisę teikti investicines paslaugas, ir finansų patarėjo įmonės, turinčios priežiūros institucijos išduotą finansų patarėjo įmonės licenciją. Be to, pagal teisės aktus reikalaujama, kad teikiant investicines paslaugas subjektui atstovautų reikiamą kvalifikaciją turintis asmuo.

Kitoje valstybėje narėje įsteigta finansų maklerio įmonė turi teisę teikti investicines paslaugas Lietuvos Respublikoje įsteigdama filialą arba jo nesteigdama. Šia teise ji gali pasinaudoti po to, kai Lietuvos bankas teisės aktų nustatyta tvarka gauna kitos valstybės narės priežiūros institucijos pranešimą apie finansų maklerio įmonės ketinimą teikti investicines paslaugas Lietuvos Respublikoje.

Šių paslaugų teikėjų sąrašas skelbiamas Lietuvos banko interneto svetainėje (<http://www.lb.lt/lt/finansu-rinku-dalyviai>).

Pažymėtina, kad Lietuvos bankas prižiūri Lietuvos Respublikoje įsteigtus ir licencijuotus subjektus, tai pat kitoje valstybėje narėje įsteigtų finansų maklerio įmonių veiklą, kai paslaugos yra teikiamos įsteigiant filialą Lietuvos Respublikoje. Tuo atveju, kai kitoje valstybėje narėje įsteigtos finansų maklerio įmonės teikia paslaugas nesteigdamos filialo Lietuvos Respublikoje, jų veiklos priežiūra pakankamai komplikuoja, nes yra sudėtinga identifikuoti paslaugos teikimo vietą ir vertinti, ar buvo pažeisti Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimai. Atsižvelgdami į tai, rekomenduojame atsakingai įvertinti šią aplinkybę, nes esant nesutarimų su paslaugų teikėju dėl paslaugų teikimo sąlygų ar sutartinių santykių netinkamo vykdymo, gali tekti tiesiogiai kreiptis į licenciją išdavusią priežiūros instituciją, o tai gali būti sudėtinga dėl kalbos barjero.

Įspėjame, kad reikėtų labai atsargiai vertinti kitose valstybėse narėse įsteigtų finansų maklerio įmonių atstovų veiklą. Kitoje valstybėje narėje įsteigta finansų maklerio įmonė, teikianti investicines paslaugas Lietuvos Respublikoje nesteigdama filialo, turi teisę paskirti jai atstovaujantį agentą, tačiau juo gali būti tik subjektas, turintis investicinių paslaugų teikimo licenciją. Įvairių atstovybių, agentų, biurų ir panašių subjektų, neturinčių tam reikiamos licencijos, veikla dažniausiai yra nelegali ir neprižiūrima.

Taip pat įspėjame, kad trečiojoje šalyse – ne valstybėse narėse – įsteigti subjektai neturi teisės teikti investicinių paslaugų Lietuvos Respublikoje, todėl jų veiklos Lietuvos bankas neprižiūri.

Lietuvos bankas taip pat pastebi rinkoje nelegalų veiklos modelį, kai įvairūs subjektai siūlo klientams prekiauti priemonėmis, kurios teisės aktų nustatyta tvarka neva nelaikytinos finansinėmis priemonėmis (pvz., „valiutų poros“, „tauriųjų metalų poros“, „žaliavų poros“ ir pan.), todėl subjektų vykdoma veikla neturėtų būti susijusi su investicinių paslaugų teikimu ir neturėtų būti licencijuojama.

Atkreipiame dėmesį, kad vertinant, ar tam tikras produktas laikytinas finansine priemone, reikėtų atidžiai įsigilinti į siūlomo produkto esmę ir būdingus požymius. Reikėtų suprasti, kad suteiktas kitas produkto, kuris teisės aktų nustatyta tvarka nelaikytinas finansine priemone, pavadinimas dar nereiškia, kad šis produktas nėra finansinė priemonė, o subjekto vykdoma veikla nėra susijusi su investicinių paslaugų teikimu ir yra nelicencijuojama. Akivaizdu, kad tokiam vertinimui atlikti reikia turėti specifinių žinių ir patirties.

Pažymėtina, kad daugeliu atveju minėtos „valiutų poros“, „tauriųjų metalų poros“, „žaliavų poros“ ir panašios priemonės laikytinos finansinėmis priemonėmis, nes atitinka pirmiau minėtus CFD požymius – tai yra susitarimas mokėti skirtumą tarp pagrindinio turto pradinės kainos ir jo kainos sandoriui pasibaigus; tai yra su svertu susijęs produktas; pasibaigus sandoriui yra sumokamas pagrindinio turto sandorio „užbaigimo“ ir „sudarymo“ vertės skirtumas; klientas faktiškai neperka arba neturi nuosavybės teisių į turtą, dėl kurio sudaromi sandoriai.

Siekiant apginti investuotojų interesus, teisės aktuose įtvirtintos neprofesionaliųjų investuotojų apsaugos priemonės:

- investicines paslaugas teikia reikiamą licenciją turintys prižiūrimi rinkos dalyviai;
- teikiant investicines paslaugas, bendrovei atstovauja asmenys, turintys reikiamą kvalifikaciją ir žinių;
- klientams suteikiama visa reikalinga informacija, kurios pagrindu jie galėtų priimti pagrįstus investicinius sprendimus;
- surenkama ir įvertinama visa reikalinga su klientais susijusi informacija, kurios pagrindu jiems siūlomos tinkamos finansinės priemonės ir paslaugos.

Asmenys, pasirinkę nelicencijuotą subjektą siūlomas investicines priemones ar paslaugas, turėtų žinoti, kad Lietuvos bankas jų veiklos neprižiūri. Be to, pasirinkę nelicencijuotą paslaugų teikėją, klientai neturi galimybės naudotis teisės aktuose nustatytais apsaugos priemonėmis.

Lietuvos bankas rekomenduoja prieš pradėdant investuoti visų pirma įsitikinti paslaugas siūlančio subjekto patikimumu: patikrinti, ar tai yra licencijuotas asmuo, įvairiuose informacijos šaltiniuose pasieškoti atsiliepimų apie šio asmens teikiamas paslaugas, patikrinti, ar licencijuoto asmens vardu neveikia kitas nelicencijuotas subjektas, turintis panašų pavadinimą ar panašaus pavadinimo interneto svetainę, tačiau neturintis teisės teikti investicinių paslaugų.

Rinkodaros priemonės

Ketinantis investuoti asmuo turėtų atsargiai vertinti įvairaus pobūdžio rinkodaros akcijas, o priimdamas sprendimą visų pirma išsiaiškinti ir įvertinti siūlomų priemonių ir paslaugų ypatybes bei joms būdingą riziką.

Siekdami pritraukti naujų klientų, prekybą išvestinėmis finansinėmis priemonėmis siūlantys paslaugų teikėjai dažnai taiko agresyvią rinkodaros strategiją ir siūlo „negrąžintinus pinigus prekybai pradėti“, „premijas“ už investuotas sumas, įvairias mokesčių nuolaidas, dovanas, galimybę prekiauti virtualiais portfeliais arba mokymus apie prekybą. Dažnai tai būna tiesiog rinkodaros triukas, kurio tikslas – įtraukti Jus į spekuliacinę prekybą išvestinėmis finansinėmis priemonėmis. Nepamirškite, kad reklaminius pranešimus kartais skelbia ir paslaugas teikia leidimų neturinčios ir neprižiūrimos įmonės.

Prekyba internetu

Dažnai į išvestines finansines priemones investuojama internetinėse prekybos platformose. Nors prekyba internetu dažnai atrodo patraukli ir patogi, tačiau paprastai ji yra susijusi su įvairios programinės įrangos naudojimu. Todėl pradėti investuoti reikėtų tik nuodugnai susipažinus su šios įrangos funkcionalumu ir su tuo susijusia rizika – galimybe automatinio būdu įvykdyti klientų sandorius ir atsiskaitymus, nurašyti pinigus iš sąskaitos ar kredito kortelės be investuotojo sutikimo, saugumo spragomis ir pan.

Paprastai perkant ir parduodant išvestines finansines priemones internetu nėra galimybės pasinaudoti specialistų konsultacijomis dėl investavimo. Tai reiškia, kad klientas (t. y. neprofesionalusis investuotojas) yra visiškai atsakingas už savo priimtus sprendimus dėl prekybos. Leidimą turintis ir prižiūrimas paslaugų teikėjas pirmiausia privalo patikrinti, ar esate patyręs investuotojas, galite prekiauti išvestinių finansinių priemonių rinkoje ir ar suprantate susijusius rizikos veiksnius. Vis dėlto taip elgiasi ne visi paslaugų teikėjai.

Pažymėtina, kad pastaruoju metu padaugėjo nusikaltimų internetinėje erdvėje, ne išimtis yra ir investicinių paslaugų rinka. Todėl asmenys, investuojantys internetu, turėtų įvertinti ir tokio pobūdžio riziką, kuri gali būti susijusi, pavyzdžiui, su veidrodinėmis internetinėmis svetainėmis, sukurtomis kopijuojant realiai veikiančių licencijuotų subjektų svetaines, ar kitaip suklastotomis internetinėmis svetainėmis, skirtomis nusikalstamu būdu pasisavinti investuotojų lėšas.

Įspėjame, kad pasitaiko sukčiavimo atvejų, kai paslaugos yra reklamuojamos ir siūlomos realiai veikiančio licencijuoto subjekto interneto svetainėje, tačiau norint atsidaryti prekybinę sąskaitą klientas yra nukreipiamas į kitą svetainę panašiu pavadinimu, tik su skirtinga svetainės pavadinimo pabaiga.

Daugiau informacijos apie investavimo riziką išvestinių finansinių priemonių rinkose ir investavimo internetu pavojus rasite paspaudę toliau pateiktą nuorodą: <http://www.lb.lt/lt/naudinga-informacija-vartotojams>.